

VIRTUAL FIELD TRIP TEXNOLOGIYASI ASOSIDA 5–6 YOSHLI BOLALARNING KOGNITIV RIVOJLANISHINI QO‘LLAB-QUVVATLASHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI

Bazarova Nafisa Asrarjonovna

**Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor
va mutaxassislarini qayta tayyorlash va
ularning malakasini oshirish instituti,
mustaqil tadqiqodchisi (PhD)**

Annotsatsiya. Mazkur maqolada virtual field trip texnologiyasidan foydalanish orqali 5–6 yoshli bolalarning kognitiv rivojlanishini qo‘llab-quvvatlashga yo‘naltirilgan innovatsion yondashuvlar yoritilgan. Raqamli ta'lim muhitida virtual ekskursiyalar bolalarning idrok, xotira, tafakkur, tasavvur va muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiruvchi samarali pedagogik vosita sifatida tahlil qilindi. Adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatdiki, interaktiv sayohatlar maktabgacha yoshdagi bolalarning kognitiv kompetensiyasini boyitishda yuqori natija beradi. Maqolada virtual field trip asosida kognitiv rivojlanishni ta'minlovchi uch bosqichli model – motivatsiya, virtual kuzatish va reflektiv-ijodiy faoliyat bosqichlari tahlil qilindi. Tahlil natijalari virtual sayohat texnologiyasini maktabgacha ta'lim jarayoniga integratsiya qilish 5–6 yoshli bolalarning intellektual salohiyatini samarali rivojlantirishga xizmat qilishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: virtual field trip, maktabgacha ta'lim, kognitiv rivojlanish, innovatsion texnologiya, 5–6 yoshli bolalar, virtual sayohat.

ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К ПОДДЕРЖКЕ КОГНИТИВНОГО РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ 5–6 ЛЕТ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИИ ВИРТУАЛЬНЫХ ЭКСКУРСИЙ (VIRTUAL FIELD TRIP)

*Базарова Нафиса Асраржоновна, Институт переподготовки и повышения
квалификации руководителей и специалистов организаций дошкольного образования,
самостоятельный-исследователь (PhD)*

Аннотация. В данной статье освещены инновационные подходы, направленные на поддержку когнитивного развития детей 5-6 лет посредством использования технологии виртуальных полевых поездок. Виртуальные экскурсии в цифровой образовательной среде проанализированы как эффективное педагогическое средство развития у детей восприятия, памяти, мышления, воображения и способности решать проблемные ситуации. Анализ литературы показал, что интерактивные путешествия дают высокий результат в обогащении когнитивной компетенции детей дошкольного возраста. В статье анализируется трехэтапная модель, обеспечивающая когнитивное развитие на основе виртуальных полевых поездок - этапы мотивации, виртуального наблюдения и рефлексивно-творческой деятельности. Результаты анализа показывают, что интеграция технологии виртуальных путешествий в процесс дошкольного образования служит эффективному развитию интеллектуального потенциала детей 5-6 лет.

Ключевые слова: виртуальная полевая поездка, дошкольное образование, когнитивное развитие, инновационные технологии, дети 5-6 лет, виртуальное путешествие.

INNOVATIVE APPROACHES TO SUPPORTING THE COGNITIVE DEVELOPMENT OF 5–6-YEAR-OLD CHILDREN THROUGH VIRTUAL FIELD TRIP TECHNOLOGY

*Bazarova Nafisa Asrarjonovna, Institute for retraining and advanced training of directors and
specialists of preschool education organizations, Independent researcher (PhD)*

Abstract. This article highlights innovative approaches aimed at supporting the cognitive development of 5-6 year old children through the use of virtual field trip technology. Virtual excursions in the digital educational environment were analyzed as an effective pedagogical tool for developing children's perception, memory, thinking, imagination, and problem-solving abilities. Analysis of the literature showed that interactive trips give a high result in enriching the cognitive competence of preschool children. The article analyzes the stages of a three-stage model that ensures cognitive development based on virtual field trips - motivation, virtual observation, and reflexive-creative activity. The results of the analysis show that the integration of virtual travel technology into the preschool education process serves the effective development of the intellectual potential of 5-6-year-old children.

Keywords: virtual field trip, preschool education, cognitive development, innovative technology, children 5-6 years old, virtual travel.

Kirish. So'nggi yillarda raqamli texnologiyalar ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylandi. Maktabgacha ta'lim ham bu jarayondan mustasno emas. 5-6 yoshli bolalar kognitiv rivojlanishining faol bosqichida bo'lib, bu davrda ularning tafakkuri, idroki, xotirasi, kuzatuvchanligi va muammoli vaziyatlarga munosabati shakllanadi. Shu jarayonni qo'llab-quvvatlashda virtual texnologiyalardan, xususan virtual field trip (virtual sayohat) vositalaridan foydalanish innovatsion yondashuv sifatida katta ahamiyat kasb etmoqda.

Virtual field trip - bu raqamli platformalar orqali video, interaktiv xaritalar, 360° tasvirlar, animatsiya va jonli translatsiya yordamida bolalarning masofadan turib real obyektlarni o'rganish jarayonidir. Bu jarayon bolada kognitiv jarayonlarni faollashtiradi, dunyoqarashni kengaytiradi va yangi bilimlarni qiziqarli tarzda o'zlashtirishga yordam beradi. Mazkur maqola 5–6 yoshli bolalarning kognitiv rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda virtual sayohat texnologiyasidan foydalanishning ilmiy-pedagogik asoslarini yoritadi.

5-6 yoshli bolalar kognitiv rivojlanishining psixologik xususiyatlari

Maktabgacha yoshning katta guruh bosqichi (5–6 yosh) kognitiv rivojlanishning eng faol davrlaridan biridir. Ushbu yoshda bola:

- kuzatish, solishtirish, guruhlash, tahlil qilish qobiliyatiga ega bo'ladi;
- sabab–oqibat bog'lanishlarini tushuna boshlaydi;
- mantiqiy fikrlashning boshlang'ich shakllarini namoyon qiladi;
- xotira hajmi kengayadi, vizual xotira kuchayadi;
- tasavvur faol rivojlanadi;
- til va nutq takomillashadi.

Bu xususiyatlar ularni virtual muhit orqali bilishga juda mos qiladi, chunki virtual sayohatlar rangli, dinamik, mazmunli va multissensor ta'sirga ega.

2. Virtual field trip texnologiyasining pedagogik imkoniyatlari

Virtual sayohatlar 5–6 yoshli bolalarning kognitiv rivojlanishiga quyidagi yo'nalishlarda ta'sir ko'rsatadi:

▪ Vizual idrok va kuzatuvchanlikni rivojlantirish Virtual tur bolalarga real hayvonot bog'i, muzey, kosmos va boshqa joylarni aniq, to'liq vizual shaklda ko'rish imkonini beradi. Bu jarayon detallarga e'tibor berish, farqlarni ajratish va tasvir asosida xulosa chiqarishni kuchaytiradi.

▪ Xotirani faollashtirish yorqin, jonli, emotsional obyektlar bolalarda uzoq muddatli xotira shakllanishiga yordam beradi.

▪ Mantiqiy fikrlashni qo'llab-quvvatlash Sayohat davomida beriladigan savollar, topshiriqlar, taqqoslash va tahlil qilish faoliyatlari bolalarda mantiqiy bog'liqliklarni anglashga yordam beradi.

▪ Tasavvur va ijodiy tafakkurni rivojlantirish Virtual muhitda koinot, suv osti hayoti, tabiat muhiti, tarixiy obyektlar kabi mavzular bolalar tasavvurini kengaytiradi.

▪ Muammoli vaziyatlarni hal qilish qobiliyati Tarbiyachi tomonidan yaratiladigan muammoli savollar bolani izlanishga undaydi.

5–6 yoshli bolalar kognitiv rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi virtual sayohatlar modeli. Quyidagi innovatsion model virtual field trip orqali kognitiv kompetensiyani rivojlantirishga xizmat qiladi:

➤ Tayyorlov bosqichi (Motivatsiya) Maqsad: bolalarda qiziqish uyg'otish.

➤ Asosiy bosqich (Virtual kuzatish va tahlil)

Maqsad: faol bilish jarayonlarini rivojlantirish.

➤ Yakuniy bosqich (Refleksiya va ijodiy faoliyat)

Maqsad: bilimlarni mustahkamlash.

Virtual field trip texnologiyasini samarali qo'llash shartlari:

Bolalarning yoshiga mos kontent tanlash;

Tarbiyachining faol yo'naltiruvchi roli;

Interaktiv vositalardan foydalanish;

Ijodiy faoliyat bilan yakunlash;

Texnik vositalarning sifatli bo'lishi.

Xulosa

Virtual field trip texnologiyasi 5–6 yoshli bolalarning kognitiv rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun samarali, innovatsion va rivojlantiruvchi pedagogik vositadir. Ular bolalarda idrok, xotira, tafakkur, tasavvur va muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini faol shakllantiradi. Ta'limda virtual ekskursiyalardan foydalanish maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual salohiyatini boyitadi va ularni XXI asr kompetensiyalariga tayyorlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasining qarori, 22.12.2020 yil 802-son

2. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi, o'quv qo'llanma Toshkent 2017 y.

3. Mustafayeva N. A. Maktabgacha yoshdagi bolalarda kognitiv rivojlanishni ta'minlashda zamonaviy texnologiyalarning o'rni. – Toshkent: TDPU, 2022.

4. "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 05.10.2020 yildagi PF-6079-son

5. Takomillashtirilgan "Ilk qadam" davlat o'uv dasturi 2022 y.